

GAZETECİLİKTE FOTOĞRAF POLİTİKASI VE EDİTÖR-FOTOĞRAFÇI DİYALOĞU

Feyyaz BODUR

Bugünün gazeteciliği, bir anlamda basın fotoğrafçılığında altın çağı yaşamaktadır. 35 mm'lik refleks kameraların sürekli gelişmesi (hızı, çok yönlü işlevselliği, hemen hemen sınırsız çeşitlikteki mercekleri ile) fotoğraf çekme işini eskisinden daha kolay duruma getirmiştir.

Fotoğrafın günlük yaşamımızdaki yeri bir bakıma patlama noktasında bulunuyor. Yüksekokullarda açılan bölümlerde verilen derslerde, kurslarda, kulüplerde zengin danışma olanakları bulup daha yeterli olabilme konusunda yardım görülebiliyor. Ve buralarda çok sayıda yeterli işgücü bulunabiliyor.

Bunun yanı sıra baskı teknolojisindeki gelişmeler de gazete sayfa baskısını daha kaliteli, reproduksiyonu daha mükemmel hale getirdi.

Ayrıca, fotoğrafın gazetecilikte kullanımında gözle görülür bir ilerleme söz konusu. Ancak, birçok yetenekli editör bulunmasına karşılık fotoğrafı etkili bir şekilde kullanma açısından düzenleme tek-

niklerinin gözardı edilmeyecek eksiklikleri de görülmektedir. Günümüzde anlamsız fotoğrafları olan birçok fotoğrafçı bulunmaktadır. Donuk basma kalıp fotoğraflar ortada dolaşmaktadır.

Görülen o ki basın fotoğrafıyla uğraşanların gelişimi yavaş ve sıkıcı bir işleme dönüşmüştür. Diğer bir deyişle fotoğraf makinası ve basım teknolojisindeki ilerlemeler onu kullanan insanların temel becerilerindeki ilerlemeden daha hızlı olmaktadır. Özellikle de bugünün yerel gazetelerinde halen, olayları yaratıcı olmadan geçme eğilimi vardır.

İYİ FOTOĞRAF NEDİR?

İyi bir fotoğraf nedir nasıl olmalıdır? Bu soruya kesin yanıt vermek ve tanım yapmak zordur. Çünkü biz, insanoğlunun duygusal ve entellektüel yanları ile ilgilenmekteyiz. İyi bir romanı, iyi bir filmi de tanımlamak bu anlamda oldukça güçtür.

Buna rağmen iyi bir gazete fotoğrafının genel özellikleri tesbit edilmiştir; iyi bir gazete fotoğrafı hemen dikkat çeker. Bir fotoğrafın kalitesi okuyucu üzerinde yaptığı etki ile ölçülür. İyi bir gazete fotoğrafı gerçeği söyler ve daha önemlisi, iyi bir gazete fotoğrafı bir öykü anlatır.

Ancak birçok iyi fotoğrafın bazı işlemler sonucu etkili duruma getirildiği bilinmelidir. Editör fotoğrafı cesur kırpmalarla uygun büyüklüğü bularak veya farkedilme noktasını yakalayarak geliştirebilir. Ama önce üzerinde çalışacağı iyi bir fotoğraf bulmak zorundadır.

EDİTÖR-FOTOĞRAFÇI DİYALOGU

Bir gazetenin görülür etkililikteki gelişmesinde en önemli unsur, editör ve basın fotoğrafçısı arasındaki profesyonel ilişkide yatar. Editör, fotoğrafı çeken basın fotoğrafçısı kadar iyi, basın fotoğrafçısı da fotoğrafını kullanan ve konuyu tesbit eden editör kadar iyi bilgiye sahip olmalıdır. Ancak önerileri ele alıp almamak gazetenin koordinatörü konumunda olan editöre kalmış bir konudur.

Editör, nasıl, okuduğu bir haber öyküsünün iyi veya kötü olduğunu tesbit edebiliyorsa, aynı şekilde iyi bir fotoğrafı gördüğünde de farketmek durumundadır.

Editör, nasıl, yetersiz bir haber öyküsünü fırlatıp atıyorsa, aynı şekilde kötü bir fotoğrafı da atmak zorundadır.

Editör, nasıl, bir makalede uygun özellikler arıyorsa, haberde önemli noktaları, verilmesi gerekeni arayıp buluyorsa, bir fotoğrafta da düşünceleri arayıp ortaya çıkarmalıdır.

Editör, iyi bir haber öyküsünü övdüğü gibi iyi bir fotoğrafı da övmek zorundadır.

Editör, ilgisiz bir haber muhabirini kazanmaya çalıştığı gibi, tüm kapasitesini kullanamayan bir basın fotoğrafçısını da teşvik etmelidir.

Editör, fotoğrafları seçerken temel kuralları ve gazete politikasını gözönünde bulundurmalıdır.

Editör, yazar ve basın fotoğrafçısından kesin ve gerçek olanı istemelidir.

Özetle, yazı ve fotoğraftan birini yeğlemek editörün işlevi değildir. O ikisi ile birden ilgilenir. Ve onun sorumluluğu ikisini birden etkili kullanmak için teknik ve yöntemsel becerileri geliştirmektir.

Fotoğraflar enaz yazılı öyküler kadar çok şey anlatır. Her ikisine de aynı saygıyı göstermek gerekir.

Bu şekilde bakıldığında, basın fotoğrafçısı kendini "görsel rapor-tör" olarak görmek zorundadır.

Basın fotoğrafçısı, yazar gibi bir konuda uzman olabilir ya da her konu ile ilginelebilir. Daha karmaşık işlerde ise basın fotoğrafçısı araştırmacı gazeteci olarak görev yapabilir.

Onun daima hatırlaması gereken, öncelikle kendisinin bir **basın fotoğrafçısı** olduğu ve bununla birlikte atbaşı farkla yazar olduğunu bilmesidir. Tek fark onun kelimeler yerine görsel iletişim kurmasıdır.

Fotoğraf kullanımında ilk ve önemli adım fotoğrafların karşılaştırılmasıyla başlar. Bu olay bir çok gazetede anlaşmazlıklara neden olmuştur (örneğin klişe fotoğraflar hakkında verilen kararlar).

Büyük tirajlı ve geniş alanlara dağıtımı yapılan gazetelerde, gazete sirkülasyonunun geniş bir alana yayılması klişe fotoğrafların kullanılmasını engeller.

Fakat haftalık ve küçük günlük gazetelerde (yerel gazeteler) içerik daha kişiseldir ve klişe fotoğraf hakkındaki düşünceler bazı engellemelere neden olabilir.

Bir köşede editör okuyucunun isteklerinde ısrar eder. Çünkü yöresel isimler ve yüzler bir bölgesel gazetede haber niteliği taşır. Okuyucu klişe fotoğraflardan hoşlanır ve bunu sağlamak da gazetesinin işidir. Diğer yandan bazı editörler klişe fotoğrafların gazetede yer kaybına neden olduğu düşüncesindedir.

Tüm bu düşünceler gazetelerin fotoğraf politikalarının bir sonucudur. Fakat bazı güçlü kuruluş veya kişiler en iyi sayfada ve yerde fotoğraflarını görmek için baskı yapabilirler.

Bu tür editörlere bir örnek vererek konuyu pekiştirmek daha yerinde olacak.

Klişe fotoğraflara karşı en iyi örnekler Hindistan'da yayınlanan Demokrat gazetesinin editörü Rondy West tarafından okuyuculara sunulmuştur. Bu gazete birçok fotoğrafın yayınlanması için teklif alır.

West "Bu tür teklifler bizi çok mutlu eder" diyor. "Çünkü haber hikayeleri iyi fotoğraf olanakları açısından birileriyle konuşmak, tartışmak isteriz. Bazen çeşitli nedenlerle bir çok isteği geri çevirmek zorunda kalıyoruz. Çok büyük olasılıkla basın fotoğrafçısı olayın geçtiği yerde bir fotoğraf çekme fırsatı yakalayamaz. Bazen de bir fotoğraf bir öyküden daha fazla bilgi verici olabilir. Ama şunun belirtilmesinde yarar var, geri çevirdiğimiz fotoğrafların çoğu klişe fotoğraflardır."

Nedir klişe fotoğraf? Poz verilerek çekilmiş fotoğraflardır. Gerçek değil yapaydır. Sahtedirler. İnsanlar poz verdiklerinde özünden uzaklaşırlar ve sanki fotoğrafçının onlardan beklentisi gülümsemeleriymiş gibi davranırlar. Ne yazık ki bu, insanların dikildiği ve fotoğrafçının elle objektif kapağını çok yavaş kapattığı günlerden kalma bir alışkanlıktır.

Bugün herşey değişmiştir ve değişim hızla sürmektedir. Kamera gereçleri daha karmaşıklaştı ve çok daha hızla, daha iyi çekilebilir duruma geldi. Şimdi insanların fotoğraflarını, onların nasıl olması gerektiği gibi değil de gerçekte nasıl olduklarını gösteren bir biçimde çekmek olası.

Artık gazetelerin de bir çoğu değişti. Fotoğrafin tanımı da değişti. Bu gazeteler artık **haber fotoğrafı** istiyorlar. Yani insanlardan birşeyler yaparken fotoğraflarını çekmek ondan öykü yapmak istemiyorlar. Başka deyişle basın fotoğrafçısı için birşeyler yapıp, yaptığının fotoğrafını istemiyorlar.

Sonuç olarak, hızla geleneksel klişe fotoğrafından uzaklaşılıyor. Bu değişim, insanların yıllardır gelenek haline getirdiği ödül ya da kupa vermek, kurdela kesmek, tebriklerini sunmak ve diğer görsel klişelerden kaçmaya çalışması anlamını taşıyor. Bununla birlikte bugün bu kuralın dışına çıkan veya çıkmayan istisnalar bulunmaktadır. Birçok gazetenin halen nişan, düğün ve benzeri klişe fotoğraflarını kullandığını görmek olası. Ve ilan verenler, hemen istedikleri her fotoğrafı (ilanlarında) kullanabilmektedirler.

Gazetelerin eski geleneksel tarzlarından uzaklaşması belirli bir zaman alacaktır. Bu değişim süresi içinde yeni politikaları benimseyen editörler okuyucuların bir kısmından tepki alabilir. Ancak halkla iletişim kurmak ve eğitmek adına bu tür sorunları aşmak gazete için bir görevdir.

UZLAşMA

Editör, klişe fotoğrafların yayını için bir isteğin her zaman olabileceğini aklından çıkarmamalı ve gazetesinde bu tür fotoğraflar için yer bırakmalıdır. Bu klişe fotoğraflar bazen okuyucu kazandırır. Fotoğrafı çeken basın fotoğrafçısı da o fotoğrafın iyi bir fotoğraf olduğu konusunda editörü inandırabilmelidir. Bununla birlikte editör basın fotoğrafçısına beğenilmeyen fotoğraflar konusunda kendisine ısrarda bulunabilecek, özgür ve yaratıcı bir iradeyle ve gayri resmi olarak fotoğraf becerisini geliştirebilecek fırsatı tanımalıdır.

HABER FOTOĞRAFI İÇİN BAZI KURALLAR VE ÖNERİLER

—Fotoğraflarda en çok 5 kişi bulunmalıdır.

—Görevi benimseyerek üstlenmeli insanlara doğal görünmelerinde yardımcı olacak deneyime sahip olmalıdır. Davranışlar profesyonelce, fakat kişisel tavırlar insanların rahatlamasına yardımcı olmalıdır.

—Birçok çerçevede tasarı yapılması ve deneme çekimleri yararlıdır. Film, fotoğraf bütçesinin en ucuz kısmıdır. Daha iyi fotoğraf yakalamaya olanak tanır. Fakat sadece elde edilebilir olduğu için film gelişi güzel kullanılmamalı, her fotoğraf çekimi kalite için yapılmalıdır.

—Ne kadar maliyeti olursa olsun “polis kayıtları için çekilen” veya siyah duvar önündeki insanlar gibi çekilen fotoğraflardan kaçınılmalıdır.

—Olayın geçmişini kullanarak, fotoğrafla olayın ilgisi kurulmalı ve olay hakkında bilgi verilmeli (örneğin, okulların kalabalığı konusu çalışılıyorsa fotoğraf kalabalık bir sınıfta çekilmelidir.)

—Daha çok ilgi uyandırmak için fotoğraf yüksek, alçak veya dar açıdan çekilmelidir.

—Uygun olduğu durumlarda sahne donanımı kullanılmalıdır. (örneğin belediye meclisi üyeleri bir mimarın yeni itfaiye binası projesi üzerinde çalışırken maketlerle veya projenin gerçekleştirileceği yerde çekim yapılmalıdır.)

—Doğal ışık veya hareketli flaş kullanılmalı, direkt flaştan kaçınılmalıdır.

—Haber durumu gösterilmelidir. (örneğin izciler ağaç dikerken) Günümüzde bazı klişe fotoğrafların diğerlerine göre daha iyi ve üstün olduğunu savunanlar bulunabiliyor. Fakat başarılı gazete operatörleri, bu tür fotoğrafların, grupların ve organizasyonların kendi üzerlerinde yarattığı etki ile okuyucu üzerindeki etkisinin aynı olmadığını ortaya koymuşlardır.

Yöresel yüzlerden gazetelere büyük başvuru olduğundan daha önce sözedilmişti. Fakat bu yüzleri doğal çevrelerinde göstermek, hatta bunun kesin ve onurlu bir öykü içinde yer alması çok uygun olur.

Bu bağlamda fotoğrafın niteliği, basın fotoğrafçısı ve editör tarafından belirlenir. Düşünceler sahte olmamasından veya dış kaynaklardan (okuyucular, gazeteler, dergiler) veya bunların bileşiminden kaynaklanır.

Sürekli “iyi fotoğraf” arayışı içinde olan basın fotoğrafçısı ve editör, aradığını mutlaka bulacaktır. Bu ısrar görev sırasında karşılaşılabilecek sorunların çözümünde olumlu sonuca vardırarak ve güzel fotoğraf yakalama fırsatı verecektir.

Dikkat edilmesi gereken nokta; Editör basın fotoğrafçısına "şunu yap, bunu yap" gibi direktifler vermemelidir. Konunun ve görevin doğası niteliği hakkında kısaca bir tesbit yaptıktan sonra basın fotoğrafçısına yaratıcı bir çalışma ortamı sağlamalı ve karşılığında zamanca sonuçlar beklemelidir.

FOTOĞRAF POLİTİKASI

Bir gazetenin yazılı fotoğraf politikasına sahip olması gerçek ve doğru halkla ilişkileri sağlamak ve kurmaylara bazı faydalar sağlamak açısından önem taşır.

Gerçekte gazete klişe fotoğraflara karşı mı, değil mi?

Her kurmay böyle bir sorunun yanıtına sahip olmalı ve okuyucu için onu uygulamaya koyabilmelidir.

Hangi koşullar altında gazete, basın fotoğrafçısı gönderecek veya göndermeyecek?

Gazete tam olarak ne tür fotoğraf istiyor ve neden?

Şayet klişe fotoğrafa izin veriliyorsa, politika ne tür klişe fotoğraflara izin verdiğini belirlemelidir.

Şayet klişe fotoğraf kabul edilmiyorsa diğerlerinin sınıflaması yapılmalıdır.

Kaç insan bir klişe fotoğrafta yer alabilir?

Düğün, nişan ve yıldönümü törenlerine nasıl yaklaşılmalı ve ne tür fotoğraf istenmelidir?

Spor ve takım fotoğraflarını nasıl çekmek gerekir?

Politika, kötü fotoğraf çekme düşüncesi olan, başka deyişle editörün istediği şekilde fotoğraf veremeyen basın fotoğrafçısına hayır demek zorunda olan editörü desteklemelidir. Fakat editör de kötü fotoğraf tekliflerinden iyi görsel olanaklar yaratma arayışı içinde olmalıdır. Örneğin, halıcılık kursunu bitirenlere sertifika verme töreninde, sertifika alanların poz vermiş toplu fotoğraflarının çekilmesi için gazeteden fotoğrafçı istiyorlar. Politikaya göre böyle bir teklifin geri çevrilmesi gerekir. Fakat işini bilen editör, hemen görsel olanakları algılayıp değerlendirecektir. Bir fotoğrafçı görevlendirecek ve kurs yöneticilerinin istediği kişilerin klişe fotoğraflarını değil, halı dokuma sırasında çekilmiş fotoğraflarını elde edecektir.

Kuşkusuz daha ayrıntılı politikalar gazetenin tutarlılığını pekiştirir.

Politika, önemli ve olmayana, zorba ve alçak gönüllüye gösterilen davranışa benzer politikayı gerektirir.

Yukarıda belirtilenler doğrultusunda belirli bir içeriğe sahip olan gazete, çalışanlarını da eğitime ve disipline etme yolunda olumlu adımlar atmış olacaktır. Bu durumda gazete çalışanları işlerini savsaklamayacak, zamanlarını boşa harcamayacaklardır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

EVANS, Harold; Creative Newspaper Design, Heineman Professional Publishing Ltd. Oxford OX2 8EJ, 1990.

MOEN, Daryl R.; Newspaper Layout and Design, Iowa State University Press, Ames, Iowa, 1984.

ROSEN, Marwin J.; Introduction to Photography, Boston: Little, Brown and Co, 1976.

TOPÇUOĞLU, Nafiz; İyi Fotoğraf Nasıl Oluyor, Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti., İstanbul, 1992.